

BÖRTÖNRŐL ÁLMODOM MOSTANÁBAN

Regényrészlet

G I O N N Á N D O R

Az idézésben az állt, hogy ha úgy kívánom, elvisznek ingyen, rabszállító kocsival a börtönbe, a rabszállító kocsi a bíróság elől indul reggel hat óra-kor, de mehetek a saját költségeimen is vonaton vagy autóbuszon, az a lényeg, hogy délelőtt tíz óráig jelentkezek a börtönben. Az autóbustzt vás-lasztottam. Hétfőn felkeltem kora hajnalban, felhúztam egy kockás inget, ezt én magam vásároltam, és nem utáltam, de illett a nadrághoz, aztán bele-bújtam egy vérvörös színű pulóverbe, amit szintén utáltam, és emellett még túlságosan melegített is, nyár végefelé jártunk, melegek voltak még a nap-palok, a vérvörös színű, vastag pulóverben már hajnalban is izzadni kezd-tem, de akkor reggel szilárdan eltökéltem, hogy az elkövetkező két évben szenvedni fogok Kovács Júlia haláláért. Nagyon komolyan gondoltam ezt, ezért elballagtam Kucsuk cukrászdájához, bementem az udvarba, ahol Ali és Hasszán a süteményeket és a kifliket pakolták a triciklire.

– Indulok a börtönbe – mondtam nekik mélabúsan. – Kivinnétek az au-tóbuszállomásra?

Egymásra néztek, aztán szótlánul bólogattak. Hasszánnal beültünk a tri-cikli ládájába, Hasszán négy tálca pékkiflit rakott ölembe, Ali felpattant az ülésre, begyújtotta a motort, és kiberregtünk az utcára. Elég nagy lármával érkezünk az autóbuszállomásra, ott Hasszánék a kiflit és az édességet be-hordták a bódéjukba, én meg közben elég nagy feltűnést keltem kockás nadrággal és a vérvörös pulóveremmel. De aztán Hasszánék bezárták a kioszkot, két oldalról mellém álltak, akkor már nem voltam olyan feltűnő az öltözékemmel. Megjött az autóbusz, felszálltam, és elindultam a börtön felé. Hasszán és Ali szomorúan integetett utánam.

Az úton nem történt semmi különös, bámultam ki az ablakon, közben egyre jobban izzadtam a vastag pulóverben, szenvedtem is emiatt egy ki-csit, de ez így volt rendjén. Terebélyes kanadai nyárfák zöldelltek az út két oldalán, vastag árnyékot vetettek az autóbuszra, örültem a nyárfáknak,

mert nélkülük még jobban izzadtam volna, ezt tapasztalhattam is vagy két-kilométeres távon egy hosszú kanyarban, itt ugyanis évekkkel ezelőtt egy vezető politikusunk gépkocsijával lerepült az útról, nekiütközött egy nyárfának, és szörnyethalt, ezek után ott kivágták a szép kanadai nyárfákat, nehogy más is szörnyethaljon esetleg, ami lehet, hogy bölcs dolog volt, viszont itt most zavartalanul sütött a nap, és már elég nagyon szenvedtem Kovács Júlia miatt. Talán ezért jutott eszembe, hogy miket is meséltem én szegény Kovács Júliának azon a végzetes utunkon, amelynek a végén kitörte a nyakát. Azt ígértem neki, hogy elviszem a nagy tágasságba, ki, a tanyavilágba, tanyasi gyerekeket fogok okítani hasznos dolgokra, ő meg majd ékszereket csiszol, én közben verseket is írok, és a tanyasi gyerekek majd elszavalják a verseimet. Megpróbáltam megfogalmazni egy verset a kiírtott nyárfasorról. Így kezdődött volna:

*Foghijas országúton
Elhervadnak az árnyak
Szárnyak
És szárnyak
Merevednek...*

Itt elcsüggedtem. Úgy éreztem, hogy túl sok a közhely ebben az öt sorban, és azt hiszem, igazam volt. Kovács Júlia ennél jobbat érdemelne, jól tudtam, de a kivágott kanadai nyárfák témájára csak ennyi tellett. Így hát egy ideig elfordultam az ablaktól, nem néztem a tájat, az utasok feje búbját szemlélgettem az ülések támlája felett, és arra gondoltam, hogy két évig rengeteg fejet fogok látni magam körül, bizonyára kopaszra nyírt fejeket, mert a filmekben láttam, hogy a fegyenceket leginkább kopaszra nyírják. Ismét kibámultam az ablakon, kis falukon robogtunk keresztül, az egyik faluban rengeteg rácsos vaskerítést láttam, minden vaskerítés kékre volt festve, ekkor nagyon megsajnáltam magam, és ismét verseket kezdtem fogalmazni, valahogy így:

*Kékre dagadt rácsok futnak
Kopaszra nyírt fejek felett
Felfelé kell nézni rájuk
Mert azt mondják
Gyönyörűek a kék rácsok*

Abbahagytam. Ennél még én is jobb verset érdemelnék. Vagyis teljesen elanyátlanodtam, mire megérkeztünk M. városába.

Az autóbusz egy útkereszteződésnél állt meg a város központjában, le-

szálltam, és továbbra is el voltam anyátlanodva, tétován forgolódtam, nem tudtam, hogy merre induljak. Volt ott a közelben egy újságosbódé, oda mentem, és bedugtam a fejem. Fiatal lány ült bent, kombinéban. Ezen anyyira meglepődtem, hogy nem tudtam megszólalni, csak bámultam a lányt.

– Nagyon meleg van itt bent – mondta mosolyogva a lány.

– Nekem is melegem van – mondtam. – Izzadok.

– Miért nem veti le azt a ronda pulóvert?

– Szeretek szenvedni – mondtam. – Merre van itt a börtön?

– Hány évet kapott? – kérdezte a lány.

– A sógoromat jöttem meglátogatni – mondtam.

– Mindenki a sógorát jön meglátogatni – mosolygott a lány. – Aztán itt maradnak néhány évig. Menjen jobbra, amerre a vasútállomást mutatja az útjelző tábla, az állomás előtt majd meglát egy hatalmas, szürke épületet, tulajdonképpen több hatalmas szürke épületet. Az a börtön. Ha továbbmegy, talál egy szállodát is, ott meghálhat, ha tényleg a sógorát jött meglátogatni.

Valaki megveregette a vállamat, kihúztam a fejem a kioszkból, borostás arcú, fekete fiatalember állt mögöttem. Kezét nyújtotta, és bemutatkozott:

– Radoman vagyok. Téged miért ítélték el?

– Gyilkosságért – szaladt ki a számon, és kissé bambán én is bemutatkoztam.

– Ó, gyilkosságért! – mondta szinte elismerően Radoman. – Hány évet kapsz?

– Kettőt.

– Akkor az nem volt gyilkosság.

– Kitortem a lánynak a nyakát. Tulajdonképpen közlekedési baleset volt. Radoman csalódott arcot vágott.

– Odabent jobb, ha nem magyarázkodsz sokat. A közlekedésieket általában pipogya embereknek tartják. Mindenkinek csak annyit mondjál, hogy gyilkosságért ítélték el.

– Miért?

– A gyilkosoknak tekintélyük van odabent. Kemény legényeknek tartják őket. Ezért aztán minden csirketolvaj azzal dicsekszik, hogy gyilkosságért ül. Ezeket nem kell komolyan venni. Az igazi gyilkosok nem dicsekszenek.

Megborzongtam kicsit, és megkérdeztem Radomantól:

– Te honnan tudod ezt?

– Kétszer már bent voltam. Most megyek harmadszor. Velem tarthatsz, ha akarsz. Én ismerem az utat, elhiheted.

Velem tartottam hát. Befordultunk a jobb oldali utcába, és mentünk arra, amerre a vasútállomást mutatta az útjelző tábla.

– Miért voltál már kétszer börtönben? – kérdeztem Radomantól.

– Bankrablásért.

– És most?

– Természetesen bankrablásért. Négy évet kaptam. De megérte.

– Miért?

– Mert fejlődöm. Határozottan fejlődöm. Az első esetben jóformán még a pisztolyomat sem tudtam elővenni, máris lekapcsoltak. Másodszor a kezemen volt a pénz, akkor ért a hátam mögé az űr. Harmadszor eljutottam a kijáratig a pénzzel, de a portás elgáncsolt, hátracsavarta a kezem, és megbilincselte. Mindezt nem egész fél perc alatt. Értette a munkáját a fickó, biztos rendőr volt valamikor. Ha kiszabadulok, felkeresem, és megkérem, hogy tanítson meg néhány jó fogásra. Az akarom, hogy a negyedik bankrablásom már sikerüljön.

– Majd megint börtönbe kerülsz – mondtam kishitűen, mert még mindig izzadtam, és el voltam anyátlanodva.

– Én árva gyerek vagyok – sóhajtotta Radoman. – Egész életemben árva gyerek voltam. Kicsi koromban árván jöttem el Crna Gorából, és azóta egyre árvább vagyok.

Nem egészen értettem, hogy az árvaságnak mi köze van a sorozatos bankrabláshoz, de nem kérdeztem semmit, mert megérkeztünk a börtön elé. Egyenruhás űr állt a kapuban. Középkorú ember volt, rávigyorgott Radomanra, és azt mondta:

– Már megint nem borotválkoztál meg.

Radoman megnézte az óráját, és hozzám fordult.

– Fél tíz van. Menjünk el a szállodába, és igyunk meg valamit.

A szálloda a börtön mellett volt, nyilván itt szálltak meg a fegyencek látogatói, nekem is azt javasolta a kombinés lány, hogy itt vegyek ki szobát. Bementünk hát Radomannal, és leültünk az étteremben. Jóformán mi voltunk az egyetlen vendég, a hétfő nem volt látogatási nap, pangott a szálloda. Egy sokfogú pincér jött az asztalunkhoz, amikor ránk mosolygott, és megkérdezte, hogy mit rendelünk, akkor láttuk, hogy milyen sok foga van, szinte egymásra zsúfolódtak a szájában, de ezzel együtt rokonszenves volt.

– Jó kisüsti házipálinka kellene most nekünk – mondta Radoman.

– Igazi kisüstit ma már sehol sem lehet kapni – mondta a pincér. – Mindenütt cukrozzák a pálinkát.

– Talán mégsem mindenütt – mondta Radoman.

– Halálfejű a börtönben állítólag még cukormentes pálinkát főz. De csak a Villa lakóinak és az igazgatóság tagjainak ad belőle. A raboknak már ő is cukrozott pálinkát árul, majd kipróbálhatják maguk is, ha lesz rá pénzük.

– Ki az a Halálfejű? – kérdezte Radoman.

– Új fickó. Tavaly télen jött a börtönbe. Gyilkos. Gyorsan felfutott, ő a Villa gondnoka, a Villa pincéjében főzi a pálinkát.

– Okvetlenül beszélnem kell ezzel a Halálfejűvel – mondta Radoman.

– Nehéz lesz – mondta a pincér. – Kint lakik a villában, és nagy hatalma van. Ő irányítja a börtönben az egész szeszforgalmat, testőrök kísérgetik, ha bemegy a börtönbe, és elhessegetik mellőle a tolakodókat.

– Hozzon két törkölypálinkát – mondtam a pincérnek kissé idegesen, mert már majdnem tíz óra volt.

A pincér elment, és akkor megkérdeztem Radomant:

– Honnan tudta a pincér, hogy a börtönbe készülünk?

– Az öltözékedről. Ilyen ronda öltözékben csak börtönbe mehet az ember. Én is ezért szúrta ki a trafiknál.

A pincér megjött a pálinkával, letette az asztalra, és azt mondta:

– Ha mégis beszélénk a Halálfejűvel, mondják meg neki, hogy a cukormentes pálinkájából bármikor átveszek bármekkora mennyiséget. Jól megfizetném.

Kiürítettük a poharakat, és mentünk Radomannal. Pont tíz órakor a börtön előtt álltunk. Az utolsó posztoló ór kinyitotta a kaput, odabent két másik egyenruhás ór vett át bennünket, az egyik bekísért egy közeli irodába. Civil ruhás tisztviselő ült az íróasztal mögött, megnézte a papírjainkat, egy könyvbe bejegyezte az adatainkat, és miután kiforgattuk a zsebeinket, intett az őrnék.

– Vezesd őket a karanténba.

Ismét az udvaron voltunk, kikövezett, nagy udvaron, hátunk mögött az igazgatóság épülete, baloldalt egy parkféleség, jobboldalt három hatalmas, ormótlan, szürke falú épület, a távolban előttünk egy kisebb, de szintén elég ormótlan, szürke épület.

– Mi az a karantén? – kérdeztem Radomantól.

– Az a kis épület ott a falnál. Ott fogjuk kivárni, hogy végleg fegyencek legyünk. Néhány napig unatkozunk, aztán beszélget velünk a pszichiáter, és a jelentése alapján beosztanak bennünket vagy a szabadosokhoz az első nagy házba, vagy a melósokhoz a másik nagy házba, vagy a naplopókhoz a harmadik nagy házba.

– Mi az hogy szabadosok, melósok és naplopók?

– A szabadosok kapják a könnyebb munkákat, mert ők a legmegbízhatóbbak. Örök jóformán alig vigyáznak rájuk, valamennyi fizetést is kapnak a munkájukért, néha még a városba is kimehetnek. Általában ők a munkavezetők. A melósok természetesen melóznak. A tehén- és a disznófarmokon meg a gyümölcsösökben és a szőlőben. Majdnem önellátó ez a mi börtönünk, van néhány szép mezőgazdasági birtokunk. A naplopók főleg politikai elítéltek, ezek nem dolgoznak semmit, de hozzájuk csapják be azokat a közbűntényeseket is, akik nem hajlandók dolgozni. Ezek csak az udvarra és a parkban járnak ki szigorú felügyelet alatt, és nem kapnak semmilyen fizetést.

– Szenvedni jöttem ide – mondtam –, de azért nem akarok túlságosan szenvedni. Legjobb lenne a szabadosok közé kerülni.

– Majdnem mind besúgók – mondta Radoman. – A többi rab utálja őket. Próbálj a melósokhoz kerülni. Ott is kapsz egy kis fizetést, és nem utálnak a többiek. Ezért vigyázz, hogy hogyan beszélsz a pszichiáterrel. Légy udvarias, de ne legyél túlságosan szolgálatkész.

Végimentünk az udvaron, mögöttünk a börtönőr hangosan csattogtatta bakancsait. A karantén előtt két egyenruhás őr állt az egyik beirányított bennünket az épületbe. Most hosszú folyosón baktattunk végig, a folyosó mindkét oldalán súlyos faajtók voltak, az egyiket kinyitotta az őr, és mi bementünk Radomannal egy tágas cellába, ahol húsz ágy volt, és velünk együtt tizenhét ember. Aztán becsukódott mögöttünk az ajtó. Odabent a tizenöt ember közül három álmosan megbámult bennünket, a többi aludt.

Egyszerre én is álmos lettem. Végigdőltem az egyik ágyon, és szinte nyomban elaludtam. És ettől kezdve főleg aludtam, éjjel is, nappal is. Időnként beszélgettem Radomannal, tőle tudtam meg, hogy tizenöt társunk közül hat gyilkosnak vallja magát, de Radoman szerint csak egyetlen igazi gyilkos van köztük, a többiek pedig már nem először kerültek börtönbe, és tudják, hogy mivel kell hencegni. Kétszer megborotváltak bennünket a karanténban, egyszer megfürödtünk, ilyenkor felébredtem valamennyire, de aztán megint nagyokat aludtam, leginkább csak akkor keltem fel, ha az ételmezt hozták, aztán még álmosabb voltam, néha arra gondoltam, hogy talán aldatót raknak az ételbe, mert a többiek is mindig álmosak voltak, de ez sem érdekelt túlságosan. Két dolog zavart csupán, az egyik, hogy sohasem álmodtam semmit, kábultan és süketen aludtam, a másik, hogy úgy éreztem, nem szenvedek eléggé Kovács Júlia halála miatt, de azért már majdnem belenyugodtam volna, ha végigalszom a kétévi börtönbüntetést.

A hatodik vagy a hetedik napon azonban elvezettek a pszichiáterhez. Egy őr kíséretében álmosan végiggyalogoltam az igazgatósági épületbe, ott felmentünk az első emeletre, én pedig bementem a pszichiáter irodájába. A pszichiáter éppen olyan volt, mint amilyennek én a pszichiátereket elképzeltem, meghatározatlan korú, szemüveges férfiú, aki mérhetetlen jóindulattal és megértéssel nézett rám a szemüvege mögül, és leültetett egy kényelmes székre. Megkért, hogy meséljek az életemről.

Mesélni kezdtem az életemről, arról, hogy sokan voltunk testvérek, én éjszakánként mindig az ágy szélére szorultam, ezért nagyon rossz alvó vagyok, és amikor idáig értem az elbeszélésben, hirtelen nagyon éber lettem, és ettől kezdve már ügyeltem arra, hogy mit beszélek. Istenfélő Dánielről is meséltem meg a Lírikusokról, de csak annyit mondtam, hogy a Lírikusok remek szavalókórussá kovácsolódtak össze, azt nem mondtam el, hogy főállásban ital- és cigarettacsempészéssel foglalkoznak, és hogy időnként nej-

loningeket is forgalmaznak. Aztán részletesen elmeséltem balesetünket Kovács Júliával, minek következtében szegény Kovács Júlia kitörte nyakát. A pszichiáter kérdezgetett és jegyzetelt, a végén azt kérdezte, hogy viselkedéssel hajlandó vagyok-e mindenben segítséget nyújtani a börtön igazgatóságának, tekintettel arra, hogy ők azt szeretnék, hogy lelki sérülések nélkül kerüljek ki innen, és tisztességesen fognak viselkedni velem szemben. Erre azt válaszoltam, hogy én is tisztességesen fogok viselkedni, tőlem telhetően igyekszem majd a lehető legjobban elvégezni mindazt a munkát, amit kírónak rám, és nem fogok panaszkodni szenvedéseim miatt. Ezután a pszichiáter utolsó kérdése ez volt:

– Nem gondolod, hogy enyhébb büntetést kaptál, mint amit megérdemeltél volna?

– Nem gondolom – mondtam. – Pontosan annyit kaptam, amennyit megérdemeltem. A bíróság nagyon igazságos volt.

Ezzel befejeztük, a pszichiáter elbocsátott, és én most már nagyon éberen visszamentem a karanténba, ahol nem az álmosító cellába, hanem egyenesen a fertőtlenítőbe irányítottak. Itt megfürödtem, befújtak valamilyen porral, egy szabados rab pedig tisztára mosott, szürkéskéék rabruhát adott.

– A civil holmiból a bohócnadrágot és a bohócingedet nem tarthatod meg.

– A nadrágot nem sajnálom – mondtam –, de az inget igen kedvelem.

– Ezt a vörös pulóvert megtarthatod.

– Nagyszerű – mondtam. – Vértörős pulcsiban akarok szenvedni.

– Miért ítélték el?

– Gyilkosságért.

A szabados rab mindjárt nagyobb tisztelettel adta át a vörös pulóvert, de azért megjegyezte:

– Szenvedsz te majd vörös pulóver nélkül is.

Kiültettek a folyosóra egy hosszú padra, Radoman is ott ült már, és még hatan a mi álmos cellánkból, közöttük az igazi gyilkos is, de egyáltalán nem látszott gyilkosnak, lágy arcvonású, kissé zavart, szőke fiatalember volt, aki állítólag a legjobb barátját szúrta le egy kártyaparti után. Sokáig ültünk ott a padon, immár rabruhában valamennyien, most senki sem volt álmos közülünk, de nem volt kedvünk beszélgetni egymással, idegesen vártuk, hogy a pszichiáter jelentése alapján döntsenek a sorsunkról valakik, akiknek döntenünk kell. Estefelé döntöttek, kettőt a padon ülőkből a szabadosok épületébe vezettek, kissé meglepődtem, hogy az egyik éppen az igazi gyilkos volt, de aztán nem törődtem vele, bennünket többieket a középső nagy épületbe, a melósokhoz kísérték be. Itt először az lepett meg, hogy nincsenek rácsos ajtók, ugyanolyan súlyos faajtók nyíltak a folyosóra, mint a karanténban, aztán az is meglepett, hogy nem a mozikban látott cellába

tereltek be bennünket, hanem egy nagy terembe, ahol több mint száz ember volt, és rengeteg emeletes vaságy. Radoman kiválasztott nekünk egy emeletes ágyat, ő felmászott a felső ágyra, én meg leültem az alsóra. Nagy volt a lárma ebben a nagy teremben, egyáltalán nem ilyennek képzeltem egy igazi börtönt, féltem, hogy rettentő horkolást csap majd éjjelenként ez a sok ember, és én majd egyáltalán nem tudok aludni, hiszen amúgy is rossz alvó vagyok. Radoman megnyugtató, hogy biztosan el tudok majd aludni.

És tényleg meglepően gyorsan elaludtam lámpaoltás után, sőt amióta bejöttem, most először álmodtam is. Simokovics úrról álmodtam. Simokovics úr egy sziklát faragott, amit én egészen természetesnek tartottam, holott jól tudtam, hogy Simokovics úr festő tulajdonképpen, de azért egyáltalán nem csodálkoztam, hogy ért a kőfaragáshoz is, feltételeztem, hogy egy szobrot akar csinálni, bár Simokovics úr egy szóval sem mondta, hogy mi lesz végül is a sziklából, de én tudtam, hogy szép szobor lesz belőle, csupán az idegesített, hogy az alaktalan kőszikla sehogyan sem akar értelmesen formálódni, megítélésem szerint Simokovics úr túlságosan kényelmesen dolgozott, időnként nagyokat horkantott, mintha elaludt volna kőfaragás közben, bár továbbra is csapkodta a vésőt a kalapáccsal. Belenyugodtam, hogy ez a munka sokáig el fog tartani, és akkor felébresztettek bennünket.

Odakint sötét volt még, amikor átvezettek bennünket az udvaron reggelizni, megkerültük a parkot, a park mögött volt a menza, az is hatalmas, ormótlan épület, mi, melósok a szabadosokkal együtt befértünk az étterembe, több százan tolongtunk ott a pult mögött, pléhtányért és kanalat kaptunk, a tányérba valami levesfélét lötytyintettek, kaptunk mellé egy darab kenyeret, akkor szétszéledtünk az asztalokhoz, gyorsan beanaláztuk a levest, mert nagyon gyorsan felállítottak bennünket, visszavezéreltek az udvarra, ott fel kellett sorakoznunk. Akkor már virradt, és az új raboknak az örök egy papírról felolvasták, hogy hova mennek dolgozni. Engem a hármas számú birtokra osztottak be, Radomant a kettes számú birtokra. Radoman tudta, hogy ez mit jelent, a fülembé súgta, hogy ő a gyümölcsösbe került, és roppant elégedett volt, én viszont a tehenészetbe megyek, ami szintén nem rossz hely. Teherautók jöttek, a teherautókat szabados rabok hajtották, mellettük pedig egy-egy ór ült, ezek kikiabáltak az ablakon, hogy melyik teherautó melyik birtokra megy. Felszálltam a hármas számú birtok teherautójára, összejöttünk ott vagy harmincan melósok a sátorponyva alatt, és a teherautó kigördült az udvarról, nem a főkapun, ahol mi valamikor egy héttel előbb bejöttünk, hanem egy hátsó kapun a karantén mögött. Kinéztem a ponyva résein, a naplopók akkor mentek reggelizni. Három-négy kilométert zötyöghettünk a rossz köves úton, akkor megállt a teherautó. Leugráltunk, és felsorakoztunk egy szép állattenyésztő farm ka-

puja előtt. A kaputól nem messze egy fehérre meszelt, takaros tanyaépület állt, amint később megtudtam, ez volt az őrház. Beljebb, messzebb az őrháztól, három nagy istálló volt, az egyik a hasas tehéneknek, a másik a növények marháknak, harmadik az elválasztott borjaknak. Minden istálló előtt karámokat kerítettek el hosszú szálfákkal, tavasztól télig napközben itt kérődztek a tehének és borjak, és szénát ettek a farácsos jászlabából. A borjak istállója mellett még egy épület állt, ez volt a daráló, ahol a kukoricát, árpát, zabot őrölték az állatok napi igényeinek megfelelően. Persze ezt is csak később tudtam meg, azon az első reggelen kissé bambán álltam a sorban, és vártam, hogy mi lesz velem. A börtönőr kiszállt a gépkocsivezető mellől, a tanyáról kijött egy másik börtönőr, ezek ketten beszélgettek valamit, akkor a tanyasi börtönőr megszámolt bennünket, és megkérdezte, hogy van-e közöttünk új ember. Jelentkeztem. Azt mondta, hogy a daráló előtt jelentkeztem egy Mitar nevű szabadosnál, és a továbbiakban annak a szavára hallgassak. Aztán bebocsátott bennünket a kapun. A többiek tudták, hogy merre kell menni, én mentem utánuk. Ők csakhamar szétszéledtek az istállóban és a darálóban, előttem pedig egy kedélyes ember vigyorgott, aki kissé részeg volt. Ő volt Mitar. Tényleg részeg volt már most, korra reggel, talán ezért is kedélyeskedett velem. Mutatóujjával mellbe bökött, és azt mondta:

– Tetszik ez a vérvörös pulóvered.
– Nekem nem tetszik – mondtam.
– Akkor semmi akadálya, hogy nekem adjad.
– Nem adom.
– Miért – csodálkozott. – Hiszen neked nem tetszik.
– Szenvedni akarok benne – mondtam.
– Sokféle helyre beoszthatlak – mondta. – A tehénekhez, a borjakhoz, az üszökhöz, még istállósoknak is beoszthatlak, akkor nem kellene visszamened a börtöne, itt alhatnál valamelyik istállóban, de beoszthatlak zsákolónak is a darálóban.

– Szenvedni akarok – mondtam konokul.
– Zsákoltál már? – kérdezte Mitar.
– Nem.
– Itt az ideje, hogy elkezd – mondta, és már egyáltalán nem volt kedélyes. – Maradj itt a daráló előtt, mindjárt jön az első traktor, pótkocsin hozza a kukoricazsákokat, a pótkocsit itt hagyja neked, mindössze annyi dolgod lesz, hogy leszeded a zsákokat, és beviszed őket a darálóba. Aztán gyönyörködhetsz a tájban, és várod a következő pótkocsit.

Azzal otthagytam a daráló előtt, én meg gyönyörködtem a tájban. Szép volt a táj. Az istálló mögött szőlőskertek zöldelltek, azok mögött pedig vidám gyümölcsösök. Radoman valahol arra tevékenykedett, de akkor még

nem tudtam, hogy neki mennyivel jobb dolga van, mint nekem. Csakhamar megtudtam, mert megérkezett az első traktor. Megállt a daráló előtt, lekapcsolta a zsákokkal megrakott pótkocsit, és elpöfögött. Én pedig vállamra vettem az első zsákot. Azt hittem, hogy menten eltörik a gerincem. De azért hősieesen bevitettem a zsákot a darálóba, és letettem a fal mellé. A darálóban csöndesen zümmögtek a fogaskerekek, néhány rabruhás ember téblábolt a korpa között, Mitar az egyik sarokból mosolygott rám, de nem kedélyesen. A második zsák alatt úgy éreztem, hogy máris eltört a gerincem. De azért azt a zsákot is bevitettem. És behordtam a többi zsákot is, akkor a daráló előtt lerogyantam a fal mellé, de nem tudtam gyönyörködni a tájban, mert vörös karikák ugráltak a szemem előtt.

Aztán megjött a másik traktor is, lekapcsolta a megrakott pótkocsit, az üreset pedig elvontatta. Zsákoltam ismét, a darálóban egyre hangosabb lett a zümmögés, a rabruhás emberek kevergették az örleményt, más rabruhás emberek pedig mindezt elhordták az istállók irányába, a tehenek és a borjak pedig a karámokban tébláboltak, és mintha szomorúan néztek volna rám, de ezt inkább csak képzeltem, mert a cipekedéstől alig láttam valamit. Hát tényleg szenvedtem Kovács Júlia miatt.

Dél körül ebédet hoztak egy nagy kondérban, szabados rabok sűrű babfőzeléket osztogattak a pléhtányérokban, alig tudtam lenyelni néhány falatot, pedig éreztem, hogy nagy szükségem lenne a tápláló babfőzelékre.

Zsákoltam egészen estig, akkor teherautón visszavittek bennünket a börtönbe. Vacsorázni mentünk, ugyanúgy tolongtunk, mint reggel, és nagyjából ugyanazt a lötyöt kaptuk vacsorára, mint reggelire. Később a hálóteremben Radoman vidáman mesélte, hogy egész nap kényelmesen nyesegetett a gyümölcsösben, aztán kacsazott a szőlőskertekben, annyi szőlőt ehetett, amennyi belefért, meséje végén észrevette, hogy lenyűzódott a bőr a jobb vállamról, akkor elszomorodott, és megígérte, hogy majd szerez valami gyógyító kenőcsöt, amivel esténként majd bekeni a vállamat, és javasolta, hogy időnként a bal vállamon is hordjam a zsákokat.

Azon az éjszakán hason fekve aludtam, és megint Simokovics úrról álmodtam, továbbra is a sziklát faragta, a szikla továbbra sem akart kiformalódni, Simokovics úr most már időnként nemcsak horkantott, hanem szabályosan horkolt, de ez nem zavart volna engem, csak hogy a hátam mögött Hegedűs Marcella néni tüzet gyújtott, őt ugyan nem láttam, de tudtam, hogy ő gyújtotta a tüzet, és nem volt benne semmi rossz szándék, de a tűz egyre jobban égette a hátamat, főleg a jobb vállamat, a sziklatömb pedig egyáltalán nem akart értelmes szoborrá formálódni.

Több mint két hétig zsákoltam és minden éjjel Simokovics úrról és Hegedűs Marcella néniről álmodtam. Radoman esténként valamilyen halvány-sárga kenőccsel kenegette a vállamat, mind a kettőt, mert a zsákokat felvált-

va cipeltem a jobb és a bal vállamon. A kenőcs valamennyire lehűtötte kisebesedett vállamat, de azért néha már úgy éreztem, hogy a kellenél jobban szenvedek Kovács Júlia miatt.

Egy délelőtt Radoman átszökött hozzám a gyümölcsösből, szőlőt és körtét hozott, amiből jóízűen ettem, tulajdonképpen ekkor ettem először jóízűen a börtönben, aminek talán örültem is volna, de akkor, a szőlő szemeztetése közben vettem észre először, hogy vastagodik a bőr a tenyeren. Bundás jutott eszembe, a tökkopasz börtönőr, aki hónapokkal ezelőtt megjósolta ezt, és aki nem helyeselte, hogy az a szerencsétlen bérkocsis megfeledezett magáról, és megerőszkolta hátulról a sokszoknyás kofasszonyt. Abba is hagytam a szőlőevést.

– Ma eljön hozzánk a Halálfejű – mondta Radoman.

– Mit akar? – kérdeztem kedvetlenül és érdektelenül.

– Nyersanyagot gyűjt a pálinkájához – mondta Radoman. – Megpróbálok beszélni vele. Megpróbálok jóféle kisüstit szerezni tőle. Neked van pénzed.

– Van.

– Beszélj vele te is. A lenyúzott bőrt a pálinka gyógyítja a legbiztosabban.

– Ide is eljön?

– Eljön hozzátok is. Mitar az ő embere. A tehenészeknek Mitar méri a pálinkát, természetesen a cukrozottat.

– Ő maga is sokat elfogyaszt belőle – mondtam.

– Próbálj cukormentes pálinkát szerezni a Halálfejűtől – mondta Radoman, aztán a tehenistállók között visszaiszkolt a békés szőlőskertekbe.

Megkerestem Mitart a darálóban, és azt mondtam neki:

– Hamarosan itt lesz a Halálfejű.

– Tudom – mondta Mitar. – De neked mi közöd ehhez.

– Ismerem a Halálfejűt. Beszélgetni fogok vele.

Mitar kissé elhalványodott, fürkészve vizsgálgatott, aztán mintha rájött volna, hogy blöffölök.

– Miért ítéltel el? – kérdezte.

– Gyilkosságért.

Ismét elhalványodott, de még mindig nem hitt nekem.

– Nem tudnál te gyilkolni. Túlságosan pipogya vagy hozzá. A zsákot sem tudod hordani. A Halálfejűnek nincsenek ilyen ismerősei. Különben is érkezik traktor, menjél dolgozni.

Délután megjelent a Halálfejű, és én lepődtem meg legjobban, hogy tényleg ismerem. A Halálfejű Józsi volt, a falusi pincér. Az a Józsi, akit a Bogyó nevű vagány folyton vállon veregetett, és aki ezért leszúrta Bogyót egy hideg, őszi éjszakán. Igen, Józsi volt a Halálfejű, a szőlőskertek felől

jött, két tagbaszakadt fegyenc kíséretében, és egyáltalán nem látszott olyan szánalmasnak, mint akkor régen, mindenszentek napján, egy tetves kis falu tetves kis kocsmájában. Akkor pincér volt, fekete ruhában, aki szánalmasan és betegen szolgálta ki a ricsajozó vendégeket. Igaz, hogy később egyet megkéselt a vendégek közül, de még azután is elég szánalmas volt, szegény, ott, a falusi rendőrségen. Most viszont méltóságteljesen jött felém a rabruhájában, most is hihetetlenül sovány volt, mint régen civilben, de most nem hajbókoló pincér volt, úgy nézett ki, mint egy rideg ítéletvégrehajtó, akit talán még mindig halálos kór emészt, de éppen ezért nagyon kegyetlen és nagyon közömbös embertársaihoz.

És az ő emlékezetében is megmozdult valami, megismert engem. Oda-jött hozzám, és magyarul mondta:

– Én téged ismerlek valahonnan.

– Egy nyomorult falusi kocsmából – mondtam. – De akkor még nem tegeztük egymást.

– Itt mindenki tegeződik – mondta Józsi. – Tudom már, hogy ki vagy. Te vagy az, aki egy éjszaka megverte Bogyót.

– A barátom verte meg Bogyót – mondtam. – Istenfélő Dánielnek hívják azt a barátomat. Persze, én is megpróbáltam segíteni neki.

– Miért vagy itt?

– Megöltem egy falubeli lányt. Tricikkel az árokba fordítottam, és kitérte a nyakát.

– Hallottam róla – mondta Józsi. – Mit csinálsz itt?

– Zsákokat hordok. Lenyúzódott a bőr a vállamról.

– Én pálinkát főzök és árulok. Elég sok pénzt keresek vele.

– És a villában laksz. Mi az a villa?

– Gyönyörű, kétemeletes villa a szántóföldek közepén. Előkelő rabok laknak ott, egykori neves politikusok, volt vezérigazgatók, államügyészek meg ilyenek. Engem pincérnek vittek ki oda, nagyon udvariasan szolgáltam ki őket, megtettek gondnoknak, és megengedték, hogy pálinkát is főzzek a pincében. Az ellátás azóta zavartalan. Ot szabados rab sürgölődik a villában, két ór vigyáz a házra, de azok nem avatkoznak a dolgainkba. Gyakori a vendéglátás. A börtön igazgatóságából is gyakran eljönnek oda esténként vendégségbe.

– Sok pálinkát főzöl?

– Amennyit akarok.

– A szállodában van egy sokfogú pincér. Akármennyit átvenne tőled. Persze cukormentes, rendes pálinkát.

– Honnan tudod?

– Beszéltem vele.

– Hallottam az illetőről. Ő is ült már börtönbe, fajtalankodás miatt. Majd elküldök hozzá valakit. Neked hogy ízlik a zsákolás.

– Nem tudok beletanulni. Szenvedni akarok ugyan a lány halála miatt, de mostanában túl sokat szenvedek.

– Mit szeretnél csinálni?

– Azt mondják, jó dolog istállósnak lenni.

Józsi odaszólt az egyik testőrének.

– Hívd ide Mitart.

Mitar fél perc alatt ott termett, és halotthalvány volt az arca.

– Ezt a fiút holnaptól oszd be istállósnak – mondta neki unottan Józsi.

– Hova? – kérdezte.

Józsi rám nézett, én meg hirtelenében azt mondtam:

– A borjakhoz.

– Rendben van – mondta Mitart, és gyorsan elkotródott.

– Hamarosan rendbe jön a vállad – mondta Józsi, és végre elmosolyodott sovány, halálfejes arcával.

– A tenyeremen vastagodni kezdett a bőr – mondtam.

– Az én tenyeremen is vastagodik néha a bőr – mondta Józsi. – Menjünk a borjakhoz.

Odamentünk a borjak karámjához, Józsi benyújtotta a kezét a szálfák között. Percekig tartotta így a kezét, és én nem tudtam, hogy ez mire jó. A borjak bután bámultak ránk, ők nem tudták, hogy mit akar Józsi, a Halálfejú. Aztán megmozdult az egyik borjú, lassan odajött hozzánk, és elkezdte nyalni Józsi tenyerét. Aztán odajött egy másik borjú is.

– Nyújtsd be a kezedet – mondta Józsi.

Benyújtottam a jobb kezemet, a borjú meg elkezdte nyalni a tenyeremet. Érdes nyelve volt a borjúnak, úgy éreztem, mintha ráspollyal reszelnék a bőrömet, sohasem gondoltam volna, hogy a borjaknak ilyen érdes nyelvük van. Szegény lenyúzott sebes vállaimban enyhült a fájdalom. A tenyeremen pedig megpuhult lassan a bőr. Később benyújtottam a karámba a bal kezemet is.